

Bovenbouw Architectuur en David Kohn Architects: Begijnhof Hasselt Herbestemd

Bovenbouw Architectuur (België), in samenwerking met David Kohn Architects (Verenigd Koninkrijk), laat een nieuwe wind blazen door het 18de-eeuwse Begijnhof van Hasselt, door er een nieuw onderkomen te creëren voor de Faculteit Architectuur van de Universiteit Hasselt, ingebed in een nieuw openbaar park. Wat ooit een historisch besloten ruimte was, is vandaag een inclusieve en inspirerende stedelijke ontmoetingsplek, die de gebouwen een nieuwe functie geeft via adaptief hergebruik, en het begijnhof herdefinieert als de grootste groene publieke ruimte binnen het historische centrum van Hasselt.

De begijnhoven in de Lage Landen ontstonden in de middeleeuwen als introspectieve toevluchtsoorden. Hun gemeenschappen van begijnen – religieuze vrouwen die geen geloften aflegden – leefden binnen muren die hen afschermde van het drukke stadsleven. Het 18de-eeuwse begijnhof van Hasselt, een significant terrein van 6.800 m² in het stadscentrum, droeg nog altijd die erfenis van beslotenheid. De historische centrale kerk werd tijdens de Tweede Wereldoorlog gebombardeerd en vernield, en de uitgestrekte tuinen voelden vaak aan als vergeten ruimtes, waardoor het complex een enigszins verborgen wereld bleef. Hoewel delen van de gebouwen succesvol werden gebruikt als tentoonstellingsruimte door het museum Z33, was het begijnhof verworpen tot een schaduw van zijn vroegere maatschappelijke betekenis.

Het project om het voormalige begijnhof heruit te vinden als een open sociaal-cultureel stedelijk knooppunt getuigt van een gezamenlijke visie die voortkwam uit een internationale wedstrijd in 2018, georganiseerd door Team Vlaams Bouwmeester, en gerealiseerd door de Provincie Limburg in samenwerking met de Stad Hasselt en de Universiteit Hasselt. De internationale samenwerking tussen Bovenbouw Architectuur en David Kohn Architects bracht een brede en vernieuwende blik, wat resulteerde in een innovatieve maar respectvolle transformatie van het historische begijnhof.

Buiten zijn directe context schept het project een sterk precedent voor de toekomst van onderwijsgebouwen. Het biedt een overtuigende visie op leeromgevingen waar studenten voortdurend in dialoog staan met hun omgeving – een tastbare les in hoe hedendaagse architectuur op gevoelige wijze erfgoed kan hergebruiken. De tuin van het begijnhof wordt niet alleen een essentiële publieke ruimte voor het stadscentrum van Hasselt, maar fungeert ook als een gedeeld cultureel campusterrein met Z33, het Jenevermuseum en de centrale bibliotheek ernaast.

Het project vergroot strategisch de doorlaatbaarheid van het begijnhof naar het stadscentrum van Hasselt, terwijl het de unieke identiteit als historisch afgebakende plek eerblijft. Een opvallende nieuwe ronde toegangspoort werd in de historische ommuring uitgesneden, die een duidelijke uitnodiging vormt tot het terrein. Een nieuwe publieke route verbindt deze toegang met bestaande doorgangen en slingert zich doorheen een

reeks nieuw ontworpen 'tuinkamers'. Deze strategische toegankelijkheid, gecombineerd met een zorgvuldige restauratie van de historische structuren, herdefinieert de functie en het karakter van het begijnhof. Wat ooit een afgesloten toevluchtsoord was die de stad op afstand hield, ligt nu een uitnodigende publieke ruimte. Het project stimuleert een levendige wisselwerking tussen erfgoed en toekomst, en verwelkomt studenten, bewoners en bezoekers om dit vernieuwde stedelijke landschap te beleven.

De dialoog tussen landschap en architectuur vormt een cruciaal onderdeel van de identiteit van de plek. Binnen de publieke tuin is de voetafdruk van de vroegere kerk geherdefinieerd als een serene spiegelvijver – een plek van contemplatie die de historische ruïne een nieuwe, actieve rol geeft in het dagelijks leven van de site. De vijver is ontworpen om flexibel te zijn: hij kan worden drooggelegd om te dienen als verzamelplek voor universiteitsactiviteiten en publieke evenementen.

Te midden van de zorgvuldige restauratie van de historische gebouwen verschijnt een nieuwe architecturale toevoeging met een krachtig gebaar: de 30 meter hoge panoramische belvédère, een slanke publieke uitkijktoren in de zuidelijke hoek, die sierlijk boven de ommuring uitstijgt tot ongeveer dezelfde hoogte als de oorspronkelijke kerk. Deze interventie is meer dan een uitkijkpunt – het is een zelfbewuste architecturale uitspraak over de dynamische relatie tussen verleden en heden. De toren herstelt de centrale positie van het begijnhof in de skyline van Hasselt en fungeert als een nieuw stedelijk baken, een oriëntatiepunt voor bezoekers en een symbool van publieke herbestemming en vernieuwing.

De restauratie van de historische begijnhofwoningen toont een genuanceerde vorm van adaptief hergebruik, waarbij de oorspronkelijke huiselijke sfeer wordt hersteld terwijl er ruimte wordt gecreëerd voor een hedendaags academisch programma. Het leven in de gerenoveerde huizen herstelt de vroegere overgang van publiek naar privaat: van de collectieve sfeer van de binnenplaats en tuin, via gedeelde keukentuinen, naar de intimiteit van kleinere kamers.

Een belangrijk aspect van de hedendaagse interventie komt voort uit de spanning tussen de publieke functie van de universiteit en het historische karakter van de kleine begijnhuisjes. Een enfilade die in de jaren 1950 werd geïntroduceerd, is verlengd, met respect voor de vroegere typologie van afzonderlijke huizen. Verscheidene ingrepen herstellen of evoceren verloren lagen van de begijnhofgeschiedenis, terwijl de huizen worden aangepast aan toekomstig publiek gebruik. Soms gebeurt dit speels – zo werden twee haarden omgevormd tot deuren om de circulatie te verbeteren. Lambriseringen zijn op nieuwe, blinde deuren gemonteerd om nieuwe doorgangen subtiel te laten opgaan in de oude huiselijke lagen. Waar schouwen eerder waren verwijderd om openingen te creëren, is hun profiel nu subtiel uitgefreesd tot deuromlijstingen. De zolders zijn verbouwd tot atelierruimtes, verlicht door nieuwe koperen dakkapellen. De robuuste structuur van de historische gebouwen wordt binnenin doorgetrokken via een systeem van eikenhouten kaders en MDF-invullingen, die de nieuwe ingrepen verbinden. Zo ontstond een zorgvuldig evenwicht tussen nieuw en oud.

De huizen zullen de masteropleiding Architectuur van de Universiteit Hasselt huisvesten. Naast atelierruimtes is er ruimte voor onderzoekers, workshops, tentoonstellingen en vier residentiële doctoraatsstudenten. Het poortgebouw van het begijnhof bevat een grote aula – zowel voor universiteits- als publiek gebruik – en een klein museum dat het verhaal van de site vertelt.

Het project is gedreven door een sterke toewijding aan herstel en hergebruik, met een strategie die sterk leunt op traditionele materialen die reeds op de site aanwezig zijn: eikenhout, lokaal geproduceerde bruinpaarse baksteen, kleitegels en arduin. Overal werd herstel verkozen boven vervanging, wat leidde tot delicate ingrepen om zoveel mogelijk van het bestaande materiaal te behouden. Dakpannen en boomse tegelvloeren werden zorgvuldig verwijderd en opnieuw geplaatst, originele ramen gerestaureerd en voorzien van ultradunne secundaire beglazing, houten trappen hersteld, en vele natuurstenen dorpels hergebruikt. Deuren en schouwen werden aangepast voor verder gebruik. Waar historisch materiaal niet kon worden hergebruikt, werd gekozen voor identieke, lokaal geproduceerde vervangingen, en het Brusselse collectief Rotor DC leverde tweedehands meubilair om de gebouwen in te richten, wat de duurzame geest van het project verder versterkt.

Om de thermische prestaties van de historische gebouwen te verbeteren, werd een isolerende onderlaag aangebracht onder de bestaande dakpannen, en voor het project samengesteld kalkpleisterwerk met isolerende eigenschappen toegepast aan de binnenzijde van de buitenmuren. Moderne ventilatiesystemen zijn discreet geïntegreerd in de historische structuur, waarbij luchtkanalen verborgen zijn achter lambrisering, in schoorsteenkanalen en in vast meubilair.

Dirk Somers:

"Ik hou ervan hoe architectuur tegenstrijdige verlangens binnen één ontwerp kan verzoenen. In Hasselt creëren we een open, culturele campus die een divers publiek aantrekt, terwijl we tegelijk de intieme sfeer van deze historische, besloten plek versterken."

David Kohn:

"Het was een voorrecht om samen te werken met Bovenbouw Architectuur aan dit unieke project. Bij ons eerste bezoek aan de site zagen we meteen wat een uitzonderlijke plek het begijnhof al was. Ik ben verheugd dat het terrein dankzij een reeks zorgvuldige ingrepen opnieuw zijn volle potentieel bereikt."

Websites en socials

www.bovenbouw.be
[@bovenbouw.architectuur](https://www.instagram.com/bovenbouw.architectuur)

www.davidkohn.co.uk
[@officedka](https://www.instagram.com/officedka)

Noot voor redacties

Bovenbouw Architectuur is een in Antwerpen gevestigd architectenbureau, opgericht in 2011 en geleid door Dirk Somers. Het bureau heeft eerder prijzen gewonnen voor erfgoedprojecten, zoals de renovatie van het geklasseerde hoofdkantoor van Royale Belge in Brussel (in samenwerking met Caruso St John en DDS+), en voor de restauratie van drie eclectische, geklasseerde herenhuizen aan de belangrijkste winkelstraat van Antwerpen. Momenteel werkt Bovenbouw aan meerdere herontwerpen van historische gebouwen, waaronder de Beursschouwburg in Brussel, het voormalige Stuivenbergziekenhuis in Antwerpen en het Marquis-kantoorgebouw naast de kathedraal van Brussel.

David Kohn Architects is een in Londen gevestigd architectenbureau, opgericht door David Kohn in 2007. Het bureau won de RIBA House of the Year 2022 en de Manser Medal 2023 voor woonprojecten in het Verenigd Koninkrijk, en voltooide onlangs een nieuwe campus voor New College, onderdeel van de Universiteit van Oxford. Momenteel werkt het bureau aan een grootschalige uitbreiding van SMAK in Gent, België (in samenwerking met NoA en Asli Çiçek), en aan een strategie voor het toekomstige hergebruik van de Werelderfgoedsite Völklingen Hütte in Saarland, Duitsland. In het Verenigd Koninkrijk, realiseert het bureau nieuwe markthallen als onderdeel van het £1,8 miljard kostende Birmingham Smithfield-masterplan, onder leiding van Lendlease en The Crown Estate. De eerste monografie van het bureau, *Stages*, geredigeerd door Moritz Küng en uitgegeven door König Books, verschijnt in november 2025.

Leden ontwerpteam:

Bovenbouw Architectuur: Dirk Somers, Joris Willems, Marie van Kerckhoven, Carole Boeckx, William Burgess, Franky Larousselle, Federical Altobelli, Eline Verhoeven, Ciarian Scannell, Myrthe Geelen, Sabina Martinakova

David Kohn Architects: David Kohn, Tarn Philip, Matt Volsen, Julia Cramer, Tom Whittaker

Project credits

Architect	Bovenbouw Architectuur en David Kohn Architects
Opdrachtgever	Provincie Limburg
Ingenieur stabiliteit	Bollinger+Grohmann, Triconsult
Ingenieur technieken	Arcade Engineering
Erfgoedarchitect	Architecten Beeck & Hermans
Landschapsarchitect	Landinzicht Landschapsarchitecten met Ingenieursbureau France
Adviseur Akoestiek	M-gineers
Start werf	6 february 2023
Oplevering	22 augustus 2025
Bouwkosten	€10,815,000 (ex BTW)
Contractvorm	Open oproep (OO3406) publieke aanbesteding
Bruto vloeroppervlak	3,800m ²
Oppervlak site	6,800m ²